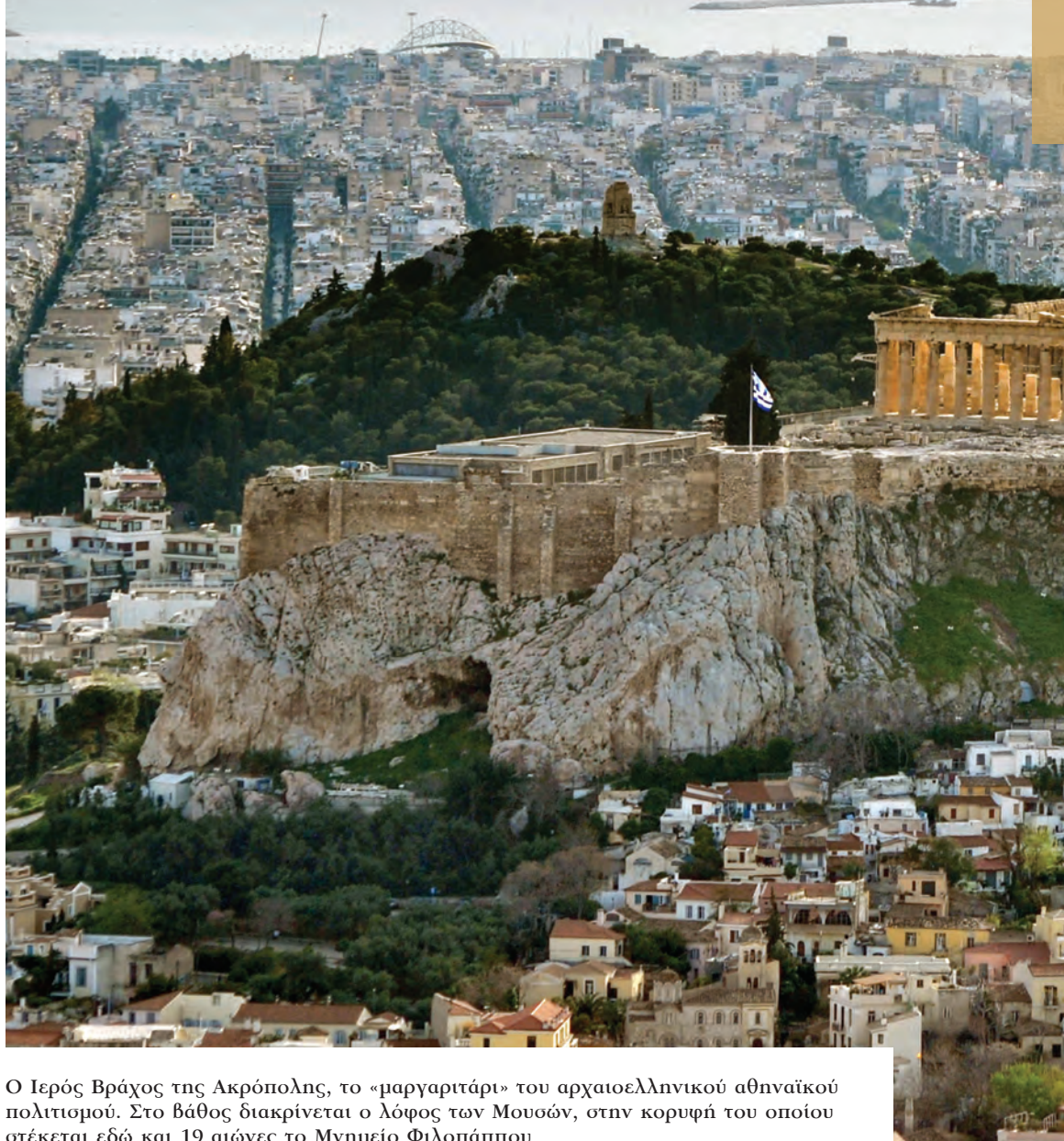

Η επτάλοφος Αθήνα

Ο Ιερός Βράχος της Ακρόπολης, το «μαργαριτάρι» του αρχαιοελληνικού αθηναϊκού πολιτισμού. Στο βάθος διακρίνεται ο λόφος των Μουσών, στην κορυφή του οποίου στέκεται εδώ και 19 αιώνες το Μνημείο Φιλοπάππου

Ιστορικό

Η πολύλοφος Αθήνα: Ακρόπολη, Άρειος Πάγος, Νυμφών, Πνύκα, Μουσών, Λυκαβηττός, Αρδαπτός, Τουρκοβούνια, τόσοι και τόσοι άλλοι -ένα ανάγλυφο «γεωύφασμα» με εξάρσεις και υφέσεις -το λεκανοπέδιο της Αθήνας-, περιτριγυρισμένο από ορεινούς όγκους και τη θάλασσα του Σαρωνικού κόλπου. Μια κυριακάτικη περιήγηση στο κέντρο της Αθήνας, μια κίνηση στον χωροχρόνο της μητρόπολης, στις αστικές συνήθειες, τα συναισθήματα και το συλλογικό ασυνείδητο των κατοίκων της, μια «αφ' υψηλού» θέαση της ελληνικής πρωτεύουσας, μια «κατάδυση» στον πολυδαίδαλο κόσμο της αρχαιοελληνικής μυθολογίας και της σύγχρονης ιστορίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ:
Γιάννης Πολυβώτης

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Εύα Πολιουδάκη

Το Ωδείο Ηρώδου του Αττικού είναι αρχαίο ωδείο της Ρωμαϊκής περιόδου και βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά της Ακρόπολης. Σήμερα χρησιμοποιείται για μουσικές και θεατρικές παραστάσεις. Στο βάθος διακρίνεται ο κατάφυτος λόφος των Μουσών (Φιλοπάππου)

Πάει σχεδόν ένας χρόνος από τότε που ήρθα να ζήσω στην Αθήνα. Δεν κατάλαβα πότε πέρασαν οι τελευταίοι δέκα μήνες, όπως δεν κατάλαβα πότε πέρασαν τα προηγούμενα δέκα χρόνια στο Λονδίνο, στην πόλη όπου ζούσα πριν έρθω να μείνω στην Κυψέλη, σε ένα διαμέρισμα μιας πολυκατοικίας του '59, δεκαπέντε νούμερα πιο πάνω από το σπίτι της Διδώς Σωτηρίου (1909-2004). Αν και γεννήθηκα και έζησα σε άλλα μέρη, η Αθήνα μου ασκούσε πάντοτε –ως επισκέπτη– μια ιδιόμορφη γοητεία, μια έλξη που δυσκολεύομαι ως και σήμερα να αποκωδικοποιήσω, με τον ίδιο τρόπο που κανείς δεν μπορεί να ακολουθήσει τις

αόρατες ρίζες ενός αιωνόβιου δέντρου, παρά μόνο ίσως να τις διαισθανθεί, να τις φανταστεί να ρέουν προς διάφορες κατευθύνσεις, γεωγραφικές και χρονολογικές. Κυριακή σήμερα, μέσα Νοέμβρη, αλλά ο ήλιος φαίνεται να 'χει ξεχάσει τι εποχή έχουμε. Αποφασίζω να περιηγηθώ στους λόφους του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, πάνω και γύρω από τον «επτάλοφο» της πρωτεύουσας – κατ' αντιστοιχία της επτάλοφης Ρώμης ή της Κωνσταντινούπολης. Οι περισσότερες πηγές συμφωνούν στους έξι: Ακρόπολη, Άρειος Πάγος, Νυμφών (ή Αστεροσκοπείου), Πνύκα, Μουσών (ή Φιλοπάππου) και Λυκαβηττός. Για την έβδομη θέση ερίζουν ο Αρδπτός και

τα Τουρκοβούνια. Βέβαια το λεκανοπέδιο της Αθήνας –το περικυκλωμένο από τους ορεινούς όγκους του Υμηττού, της Πεντέλης, της Πάρνηθας και του Αιγάλεω– διαθέτει πάνω από είκοσι λόφους (Στρέφη, Προφήτης Ηλίας, Ίππιος Κολωνός, Σκουζέ, Φινοπούλου κ.ά.): ένα «τσαλακωμένο» γεωύφασμα εμποτισμένο με μύθους, ιστορικά δρώμενα, αστικές συνήθειες και συναισθήματα. Ανάμεσα σε αυτούς τους λόφους έζησε και εργάστηκε ο αρχιτέκτονας Δημήτρης Πικιώνης (1887-1968), εκείνος που υλοποίησε την εξωτερική διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου γύρω από την Ακρόπολη και τους περίξ λόφους (1954-1957). «Ανεβαίνουμε

και κατεβαίνουμε μαζί με το έδαφος απάνω εις τα κυρτώματά του (...) μετρούμε τη γη με τον κόπο του κορμιού μας (...) το έρημο τούτο μονοπάτι είναι απείρως ανώτερο από τις λεωφόρους των μεγαλουπόλεων, γιατί με την κάθε πτυχή του (...) μας μαθαίνει τη θεία υπόσταση της ατομικότητας της υποταγμένης εις την αρμονία του όλου», έγραφε στη «Συναισθηματική Τοπογραφία» το 1935. Κατηφορίζω την Πατησίων με τα πόδια. Η ατμόσφαιρα είναι καθαρή και στο βάθος λαμπυρίζει ο αιώνιος Παρθενώνας πάνω στον βράχο της Ακρόπολης, στο Κάστρο των Αθηνών. Συνεχίζω στον πεζόδρομο της Αιόλου και προσεγγίζω αυτόν τον απόκρημνο βράχο που πρωτοκατακτήθηκε από τους ανθρώπους πριν από πέντε χιλιάδες χρόνια. Στην αρχή ως ένας μικρός οικισμός, προστατευμένος στο πλάτωμα (300 επί 150 μέτρα) ενός φυσικού οχυρού, στη συνέχεια –κατά τους ιστορικούς χρόνους και ως τη Βυζαντινή εποχή– ως ένας θρησκευτικός τόπος με ιερά και ναούς, έπειτα ως στρατιωτικό φρούριο στα χρόνια της Φραγκοκρατίας, της Οθωμανοκρατίας και των πρώτων δεκαετιών του νεοσύστατου νεοελληνικού κράτους και, τέλος, κατά τη σύγχρονη εποχή, ως παγκόσμιο σύμβολο πολιτιστικής κληρονομιάς – ως μια ακόμα «Μέκκα» των τουριστών, των σύγχρονων περιηγητών του καιρού μας που συρρέουν εδώ, από ολόκληρο τον κόσμο, ώστε να «προσκυνήσουν» την κοιτίδα του δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού. Έχω φτάσει στη Ρωμαϊκή Αγορά και στο Ωρολόγιο του Κυρρήστου, στους Αέρηδες της Πλάκας. Πάνω από το κεφάλι μου, στην άκρη του ακροπόλειου τείχους, «κρέμεται» το Ερέχθειο, στη θέση του οποίου φημολογείται ότι κάποτε ζούσε ο ήρωας Θησέας, ο μυθικός βασιλιάς της αρχαίας Αθήνας (15ος αιώνας π.Χ.). Ανηφορίζω στα στενά της Πλάκας και συναντώ την οδό Θεωρίας –τι όμορφο όνομα!–, τον πεζόδρομο που βρίσκεται μεταξύ των λόφων της Ακρόπολης και του Άρειου Πάγου. Μέσω μιας μεταλλικής σκάλας φτάνω στην κορυφή του βραχώδους λόφου.

Αποψη του λόφου του Άρειου Πάγου από τη βόρεια κλιτύ της Ακρόπολης. Στο βάθος διακρίνεται ο λόφος των Νυμφών, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών και το τηλεσκόπιο Δωρίδη

Περιτριγυρίζομαι κυρίως από τουρίστες που ακροβατούν πάνω στις αιχμηρές πέτρες και περιεργάζονται την Αθήνα, που απλώνεται εμφαντικά γύρω μας, καθώς και τα Προπύλαια, τη δυτική –και μοναδική– φυσική είσοδο της Ακρόπολης. Υπάρχουν διάφορες εικασίες για την ετυμολογία του ονόματος του Άρειου Πάγου, προτιμώ όμως αυτή των «Αρών», ή αλλιώς «Ερινύων», των χθόνιων θεοτήτων της τιμωρίας και της εκδίκησης, ενώ «πάγος» σημαίνει βράχος. Εδώ, κατά την παράδοση, δικάστηκε ο Ορέστης για τον φόνο της μητέρας του, Κλυταιμνήστρας, και αθωώθηκε με την ψήφο της Αθηνάς. Εξάλλου, ο βράχος αυτός ήταν η έδρα λειτουργίας δικαστικού σώματος, συγκεκριμένα της Βουλής του Άρειου Πάγου, οι αρμοδιότητες του οποίου αφορούσαν την εκδίκηση υποθέσεων φόνων

εκ προμελέτης, εμπρησμών και ιεροσυλιών. Στον χώρο του λόφου υπήρχαν δύο λίθοι, ο λίθος της «ύβρεως» (του κατηγορούμενου) και ο λίθος της «αναιδείας» (του κατηγορούμενου). Μερικούς αιώνες αργότερα, το 53 μ.Χ., ο Απόστολος Παύλος, με την άφιξή του στον ελλαδικό χώρο, κήρυξε από την κορυφή του λόφου τον Χριστιανισμό στους ντόπιους, προσπλιτίζοντας τον επιφανή Διονύσιο Αρεοπαγίτη, τον μετέπειτα πολιούχο–προστάτη της πόλης των Αθηνών. Επιστρέφω στην οδό Θεωρίας και κατηφορίζω προς την Διονυσίου Αρεοπαγίτου, προσπαθώντας να μη γλιστρήσω στη λεία, χιλιοπατημένη πλακόστρωση του αρχιτέκτονα Πικιώνη. Απέναντί μου ορθώνεται το σύμπλεγμα των λόφων Νυμφών–Πνύκας–Μουσών. Στρίβω στην οδό Αποστόλου

Άποψη του Λυκαβηττού
και των Τουρκοβουνίων
από τον Άρειο Πάγο

Άποψη του λόφου της Πνύκας, όπου συνεδρίαζε η Εκκλησία του Δήμου κατά τα χρόνια της κλασικής αθηναϊκής δημοκρατίας

Ο αρχαιοελληνικός δωρικός ναός του Ηφαίστου (γνωστός και ως Θησείο) χτίστηκε κατά τον 5ο αιώνα π.Χ. πάνω στον λόφο του Αγοραίου Κολωνού, στο δυτικό μέρος της Αρχαίας Αγοράς

Παύλου, με κατεύθυνση προς το Θησείο, και μέσω της οδού Αιγινήτου ανηφορίζω προς τον λόφο των Νυμφών (Αστεροσκοπείου). Ο λόφος οφείλει το όνομά του στο ομώνυμο ιερό που ιδρύθηκε στην κορυφή του κατά τον 6ο αιώνα π.Χ., το οποίο ήταν αφιερωμένο στις Νύμφες, προστάτιδες της βλάστησης και της γονιμότητας. Από τα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ. λατρεύονταν μαζί με τον Δήμο, τον θεοποιημένο δηλαδή λαό, μετά τις ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις που επέφεραν στο δημοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας ο Εφιάλτης και ο Περικλής. Κατά τους μεσαιωνικούς χρόνους και ως την εποχή της Τουρκοκρατίας, οι περίοικοι πίστευαν ότι σε σπηλιά του λόφου κατοικούσαν οι «κακές αδελφάδες»: η Πανώλη, η Χολέρα και η Ευλογία, στις οποίες αποδίδονταν τα «θανατικά» που κατά καιρούς χτυπούσαν την περιοχή. Σήμερα, στην κορυφή του λόφου υψώνεται το νεοκλασικό κτήριο του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, έργο του Δανού αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν (1813-1891) που χτίστηκε την περίοδο 1842-1845. Για αρκετές δεκαετίες, αναρτούσαν σε ιστό του κτηρίου, λίγο πριν από τη 12η μεσημβρινή,

μια καφέ μπάλα την οποία κατέβάζαν απότομα στις 12 ακριβώς. Η «πτώση» αυτή ενημέρωνε τις εκκλησίες της περιοχής οι οποίες χτυπούσαν τις καμπάνες τους προκειμένου να πληροφορήσουν τους Αθηναίους για την ακριβή ώρα.

Στη συνέχεια, κατηφορίζω προς τον χαμηλότερο, γειτονικό λόφο της Πνύκας. Εδώ, κατά την κλασική αρχαιοελληνική περίοδο, συνεδρίαζε η «πυκνή» Εκκλησία του Δήμου (αμφιθεατρική χωρητικότητα 10.000 ατόμων), το εκτελεστικό όργανο που ασχολούνταν με όλα τα ζητήματα που άπτονταν του δημοσίου

συμφέροντος της Αθηναϊκής Δημοκρατίας. Κατά τους πιο σύγχρονους καιρούς, σύμφωνα με νεότερη αθηναϊκή παράδοση, σε σπηλιά του λόφου κατοικούσαν οι «Καλοκυράδες του Σέγκιου», οι Μοίρες που αποκάλυπταν την τύχη των ανύπαντρων κοριτσιών της πόλης. Όταν αρραβωνιαζόταν μια κοπέλα, οι ηλικιωμένες γυναίκες του σπιτιού ετοίμαζαν και τοποθετούσαν πιατέλα με λουκουμάδες έξω από τη σπηλιά. Αν την επομένη η πιατέλα ήταν άδεια ήταν καλό σημάδι, ενώ το αντίθετο κακό. Έπειτα, κατευθύνομαι προς τον ναό του Αγ. Δημητρίου του Λουμπαρδιάρη στους πρόποδες

του λόφου των Μουσών (Φιλοπάππου). Δίπλα στον ναό, ο Πικιώνης υλοποίησε αναψυκτήριο που δε χρησιμοποιείται πια. Λειτουργεί, όμως, ως μια όαση ηρεμίας, περιτριγυρισμένη από πυκνή βλάστηση, ένας χώρος που μου θυμίζει την αρμονία και τη διαχρονικότητα των παραδοσιακών ιαπωνικών κατασκευών. Ύστερα από μικρή στάση, ανηφορίζω προς την κορυφή, όπου δεσπόζει το ταφικό μνημείο του Σύρου ευεργέτη Φιλοπάππου (2ος αιώνας μ.Χ.). Λόγω της θέσης του λόφου, η περιοχή χρησιμοποιήθηκε ως στρατηγικό ορμητήριο και χώρος στρατοπέδευσης των

κατά καιρούς πολιορκιών της Αθήνας. Από εδώ, το 1687 ο Ενετός Φραντσέσκο Μοροζίνι (1619-1694) βομβάρδισε και ανατίναξε τον Παρθενώνα, που λειτουργούσε ως πυριτιδαποθήκη των Οθωμανών. Το μονοπάτι με οδηγεί στο θέατρο ελληνικών χορών «Δόρα Στράτου» και στην τοποθεσία ενός παλιού λατομείου, στα δυτικά του λόφου, στην οποία 800 οικογένειες προσφύγων της Μικράς Ασίας κατασκεύασαν το 1922 εν μία νυκτί την αόρατη και απομονωμένη «φαβέλα» του Ασύρματου, όπου και έμειναν για σχεδόν τέσσερις δεκαετίες. Το 1961 γυρίστηκε εδώ η νεορεαλιστική ταινία του Αλέκου Αλεξανδράκη (1928-2004) «Συνοικία το Όνειρο», η οποία λογοκρίθηκε από την τότε κυβέρνηση εξαιτίας της άσχημης εικόνας

που πρόβαλλε στο εξωτερικό για την Αθήνα και την Ελλάδα. Επιστρέφοντας πίσω στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου, αναρωτιέμαι πόσο πραγματικά απέχει το 1922 από το 2022 με τα σημερινά «παράσιτα» των μεταναστών και των προσφύγων που «κρύβονται» στα υπόγεια της πρωτεύουσας, μια εικόνα που δε συνάδει με την απαστράπτουσα και επίσημη τουριστική εικόνα της σύγχρονης Αθήνας.

Αφήνω πίσω μου το Μουσείο Ακρόπολης επί της Διονυσίου Αρεοπαγίτου και συναντώ μπροστά μου τους 16 εναπομείναντες στύλους του Ολυμπίου Διός και τη ρωμαϊκή Αψίδα του Αδριανού. Στη συνέχεια, μέσω των λεωφόρων Βασιλίσσης Όλγας και Βασιλέως Κωνσταντίνου, «διασχίζω» το υπογειοποιημένο ποτάμι του Ιλισού και οδηγούμαι στους

Κατηφορίζοντας προς τα Πετράλωνα και την Καλλιθέα από τον Λόφο Μουσών (Φιλοπάππου) (αριστερά)

Λόφος Μουσών (Φιλοπάππου)

Άποψη του Παναθηναϊκού Σταδίου (Καλλιμάρμαρο) που κείται μεταξύ των λόφων Αρδηπτού και Άγρα

πευκόφυτους λόφους Αρδηπτού και Άγρα, ανάμεσα στους οποίους κείται το Παναθηναϊκό Στάδιο (Καλλιμάρμαρο), στον χώρο όπου τελούνταν κατά την αρχαία εποχή οι γυμνικοί αγώνες των Μεγάλων Παναθηναίων (προς τιμήν της θεάς Αθηνάς) και όπου τελέστηκαν το 1896 οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Κατά τη δεκαετία του 1920 ο λόφος του Αρδηπτού έγινε γνωστός στην ευρύτερη περιοχή και για έναν ακόμη λόγο πέρα από το Στάδιο. Εκείνη την εποχή, ένας καφετζής έκτισε στις παρυφές του 11 αυτοσχέδια ξύλινα κουτιά-«σεπαρέ» (δυόμισι επί δύο μέτρα) και τα εξόπλισε με ντιβάνι, καρέκλα,

κομοδίνο, λάμπα πετρελαίου και πόρτα. Έβαψε το εξωτερικό τους πράσινο και τα εκμίσθωνε για δύο ώρες, ενώ μέσα στην τιμή περιλαμβανόταν ο καφές, ή ο μεζές με το ποτό. Η αστυνομία της εποχής βρήκε πως τα ερωτικά αυτά καταφύγια ήταν βολικά. Δεν θα αναγκαζόταν τώρα να κυνηγάει τα «παράνομα» ζευγαράκια από τον γειτονικό κήπο του Ζαππείου. Όμως, το 1937 ο δικτάτορας Μεταξάς (1871-1941) απαγόρευσε τα «σεπαρέ», τα οποία γκρεμίστηκαν, προς μεγάλη χαρά των ξενοδόχων της Αθήνας. Με τα χρόνια ξεχάστηκε και το προσωνύμιο της παρακείμενης γειτονιάς του Mets:

Παντρεμέναδικα. Σήμερα, ο λόφος είναι επισήμως κλειστός, αλλά ανοιχτός για αυτούς που ξέρουν πώς να εισέλθουν, ενώ κάθε Νοέμβρι το Στάδιο κατακλύζεται από τους δρομείς του κλασικού Μαραθώνιου. Ανηφορίζω την οδό Ηρώδου Αττικού –έναν από τους δρόμους με τη μεγαλύτερη αξία γης στην Ευρώπη– και φτάνω στην πλατεία Κολωνακίου που έχει πια «ντυθεί» με λαμαρινένια «ένδυση» εξαιτίας των έργων κατασκευής της νέας γραμμής του μετρό. Συνεχίζω την ανάβαση, μέσω οδών Τσακάλωφ και Πινδάρου, στα Κατσικάδικα (παλιά ονομασία του Κολωνακίου λόγω των κατσικιών που έβοσκαν κάποτε εδώ) ώσπου να συναντήσω τον Λυκαβηττό και το απότομο μονοπάτι που οδηγεί ως την κορυφή του. Μετά από επίπονη υψομετρική ανάβαση 200 περίπου μέτρων, «ανέβηκα στο Λυκαβηττό, βοηθά κάποτε, το αίσθημα του βράχου. Η εκκλησιά (του Αγ. Γεωργίου)

άσπρη και αδιάφορη στην κορυφή όλων αυτών, σαν ένας γέροντας στο βάθος ενός μεγάλου κρεβατιού, όπου κάθονται, κοιμούνται, κάνουν τον έρωτα ένα σωρό αδιάφορα πρόσωπα – τους γυρίζει την πλάτη και τραβά κατά το θάνατο. Πέρα, η Ακρόπολη αγκυροβολημένη, έτοιμη να σαλπάρει...»¹ με μια ελληνική σημαία που ανεμίζει μόνη της, καρφωμένη στην άκρη του βράχου. Ξαφνικά, μπροστά στα μάτια μου «ακροπατούν» μέσα στη νύχτα οι φοιτητές Γλέζος (1922-2020) και Σάντας (1922-2011) οι οποίοι το 1941 κατέβασαν τη ναζιστική σβάστικα χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τη γερμανική φρουρά, η πρώτη «πράξη αντίστασης» στην κατεχόμενη Αθήνα.

Η μυθολογία αναφέρει πως ο Λυκαβηττός ήταν ένας βράχος που κουβαλούσε η θεά Αθηνά από την Παλλήνη προκειμένου να οχυρώσει την Ακρόπολη, ο οποίος, όμως, της έπεσε από τα χέρια εξαιτίας μιας

Το ανοιχτό Θέατρο Λυκαβηττού, έργο του αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτου (1926-1977), παραμένει κλειστό από το 2008. Ανάμεσα στα ονόματα των καλλιτεχνών που έχουν πραγματοποιήσει συναυλίες εδώ είναι οι: Ray Charles, B. B. King, James Brown, Bob Dylan, Black Sabbath, Nick Cave, Pet Shop Boys, UB40, Radiohead κ.ά.

Ο ζωγράφος
Γιάννης Τσαρούχης
(1910-1989) είχε
χαρακτηρίσει
τον Λυκαβηττό
ως ένα «φυσικό
αριστούργημα
γλυπτικής και
αρχιτεκτονικής»

Νότια άποψη της λοφοσειράς των Τουρκοβουνίων από τον Λυκαβηττό

δυσάρεστης είδησης που της έφερε ένα κοράκι. Ο λόφος αυτός έχει δει την Αθήνα να αλλάζει πρόσωπα, να «θάβει» τα ποτάμια της, να κατακλύζεται με τόνους τσιμέντο. Είναι ο πέτρινος γίγαντας που δώρισε το σώμα του για να φτιάξει η πρωτεύουσα τα πέτρινα σπίτια της. Είναι τα αχνισμένα τζάμια στα αυτοκίνητα των ερωτευμένων, οι μνήμες από τους ιδρωμένους θεατές των συναυλιών του ανοικτού θεάτρου Λυκαβηττού, οι ατελείωτες συζητήσεις των περιπατητών, οι σιωπηλοί αναστεναγμοί την ώρα της δύσης που όλα βάφονται στα χρώματα του λευκόφωτος. Αποχωρώ από τον Λυκαβηττό πλήρης συναισθημάτων, μέσα από το «πίσω» μονοπάτι που οδηγεί στη γειτονιά των Κουντουριώτικων κοντά στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας. Μετά από λίγο, χάνομαι εύκολα

στους δρόμους του Γκύζη, της Πανόρμου, της Νέας Κυψέλης και της Νέας Φιλοθέης, στην προσπάθειά μου να φτάσω στο Αττικό Άλσος και στην κορυφή των Τουρκοβουνίων, της τελευταίας μου στάσης στη «μακροσκελή» μου περιήγηση. Τα Τουρκοβούνια –άλλοτε γνωστά ως Λυκοβούνια– είναι η υψηλότερη λοφοσειρά εντός του λεκανοπεδίου της Αθήνας. Κατά τον 20ό αιώνα λειτουργούσαν εδώ λατομεία, εξού και η κατεστραμμένη σε πολλά σημεία γεωμορφολογία της περιοχής. Τα λατομεία έχουν πια κλείσει, αλλά το βιομηχανικό στοιχείο παραμένει έντονο στην περιοχή. Εγκαταλειμμένα κτήρια, τσιμεντένιες δομές και απορρίμματα κάθε λογής είναι διάσπαρτα στα Τουρκοβούνια, τα οποία είναι γνωστά και ως Νταμάρια. Περιπατάω ανάμεσα στα «ξεχασμένα»

Έργο τέχνης (2001) της Μικαέλας Καραγιάννη στην κορυφή δεξαμενής νερού στον λόφο Φιλοθέης (Τουρκοβούνια)

αγροτόσπιτα του οικισμού Γεώργιου Παπανδρέου στο νότιο πλάτωμα της λοφοσειράς και φτάνω κατάκοπος στο τέρμα του δρόμου, στο υψηλότερο φυσικό παρατηρητήριο της Αθήνας. Σύμφωνα με τον μύθο, από εδώ ο Δίας, ο πατέρας των θεών, έριχνε στους ανθρώπους τις αστραπές και τις βροντές, εικόνα που έρχεται σε αντίθεση με το αποψινό δειλινό το οποίο προμηνύεται γλυκό, χωρίς καμιά υπόνοια άστατου καιρού. Ολόγυρά μου αρχίζουν δειλά δειλά να ανάβουν τα φώτα της πόλης και των μνημείων της, ενώ ο καθαρός ουρανός αντανακλά το είδωλο μιας αεικίνητης Αθήνας. Λίγο πριν ξεκινήσει η «δύση» μου προς το διαμέρισμα της Κυψέλης, θυμάμαι την «εικόνα» του Γαλλοελβετού αρχιτέκτονα Le Corbusier (1887-1965) για την Αττική, ο οποίος σε ένα

κείμενό του την παρομοιάζει με «ένα επικλινές όστρακο, στο κέντρο του οποίου υπήρχε ένα μαργαριτάρι, ο Παρθενώνας».

¹ Γιώργος Σεφέρης, *Έξι νύκτες στην Ακρόπολη*.

Βιβλιογραφία

- Βατόπουλος Ν., *Περπατώντας στην Αθήνα, Μεταίχμιο, 2018*
- Γιοχάλας Θ. - Καφετζάκη Τ., *Αθήνα: Ικνηλατώντας την πόλη με οδηγό την ιστορία και τη λογοτεχνία, Εστία, 2012*
- Καιροφυλάς Γ., *Τοπωνύμια της Αθήνας, του Πειραιά και των περιχώρων, Φιλιππόπουλος, 1995*
- Σγούτας Β., *Ένας Αθηναίος για την πόλη του, Πλέθρον, 2021*
- Χρηστάκης Λ., *Της Αθήνας: Χρονικό προσωπικής περιήγησης, Τυφλόμυγα, 2009*